

MUSEUM
MUSEUM
bulletin

DÁMY A PÁNOVÉ,
MILÍ ČTENÁŘI, NÁVŠTĚVNÍCI,
DRŽÍTE V RUKOU BULLETIN, NA
JEHOŽ STRÁNKÁCH BYCHOM
VÁS V PRŮBĚHU ROKU RÁDI
A PRAVIDELNĚ INFORMOVALI
NEJEN O POŘÁDANÝCH AKCÍCH,
VÝSTAVÁCH, EXPOZICÍCH, ALE
ZÁROVEŇ SE S VÁMI PODĚLILI
O NAŠI RADOST Z NOVĚ NABY-
TÝCH MUZEJNÍCH AKVIZIC, ZA-
CHRÁNĚNÝCH A RESTAUROVA-
NÝCH SBÍRKOVÝCH PŘEDMĚTŮ.
SOUČASNĚ VÁM TOUTO CES-
TOU CHCEME UMOŽNIT SETKÁNÍ
SE ZAJÍMAVÝMI LIDMI, JEJICHŽ
OSUDY SE NĚJAKÝM ZPŮSOBEM
PROLNULY S MINULOSTÍ TO-
HOTO REGIONU, SPOLUUTVÁŘÍ
JEHO PŘÍTOMNOST ČI MOHOU
OVLIVNIT JEHO BUDOUCNOST.
ČASOPIS JE ROVNĚŽ PROSTO-
REM, KDE S VÁMI MŮŽEME SDÍ-
LET NAŠE INSPIRAČNÍ ZDROJE.

Editorial

Přivítání..... 2
Slovo ředitele 3
Dotknout se krajiny 6

Muzeum

Malá Vídeň u Studénky 10
Sala Terrena 14
Udatný Johann Balthasar.....18

Rozhovor

Hrabě z Nové Horky 22
Hýčkáme si svoji práci 28

Focus

Přírodní rezervace
Kotvice.....32

Fenomen

Karl hrabě Chyszów
Romer diplomat.....36
Henriette svobodná paní
Skrbensky von Hřístie 38
Ludwig von Baillou.....41

Varia

Acta Mythologica.....42
Černé roucho.....46

// EDITORIAL

Dne 17. června roku 1698 krátce po půlnoci zemřel v jedné z olomouckých kanovníckých rezidencí hrabě Albrecht Friedrich Vetter z Lilie, kanovník metropolitní kapituly, opavský arcijáhen a člen elitního náboženského bratrstva Uctívání let Kristových. Po smrti po sobě zanechal tento syn prvního majitele zámku Nová Horka reprezentativní sbírku obrazů, evropských i tureckých zbraní, soubor gobelínů, rozsáhlou knihovnu čítající více než půl tisíce svazků a zimní zahradu plnou pomerančovníků, fikovníků a citro-

**MÁME JIŽ PŘIPRAVENOU VELMI RŮZNORODOU A BOHATOU
PROGRAMOVOU NÁPLŇ, KTERÁ JAK DOUFÁME, ZAUJME
NÁVŠTĚVNÍKY NATOLIK, ŽE SE NA ZÁMEK NOVÁ HORKA
BUDOU RÁDI A PRAVIDELNĚ VRACET.**

níků. Olomoucký kanovník Albrecht Friedrich spojoval ve své osobě nejen šlechtictví a kněžství, ale současně rodové sídlo v Nové Horce s duchovním centrem barokní Moravy, Olomoucí. Od příchodu říšského hraběcího rodu Vetter von der Lilie do lůna úrodné krajiny podél meandrující Odry se z původně malé tvrze stává významné aristokratické sídlo, centrum hudební i výtvarné kultury. V květnaté krajině lužních lesů se v polovině 18. století rodí nový barokní zámek, který si díky uměnilovným aktivitám svých majitelů brzy vysloužil označení „malá Vídeň“. Za reprezentativní fasádou aristokratického sídla se však skrýval rovněž každodenní život šlechtického hospodáře, jeho péče o pole, lesy, louky, zahrady a celý konvolut kulturní krajiny obklopující zámecké sídlo. Šlechtické sepjetí s okolní krajinou je zvěčněno v příbězích novohorecké sala terreny. Díky prostředkům Moravskoslezského kraje se podařilo obnovit tento architektonický klenot Poodří a my vám tak můžeme nabídnout příběh, v němž se snoubí příroda s historií.

Zdeněk Orlita

V PRVNÍM ČÍSLE BYCHOM VÁS RÁDI
ZAVEDLI DO MÍST, KDE SE SNOUBÍ AR-
CHITEKTURA S KULTURNÍ KRAJINOU
PROTKANOU MEANDRY ŘEKY ODRY,
DO STÍNŮ LUŽNÍCH LESŮ A K BŘEHŮM
RYBNÍKŮ. KVĚTNATÁ KRAJINA OB-
KLOPUJÍCÍ ZÁMEK NOVÁ HORKA OD
JARA AŽ DO PODZIMU DOSLOVA PŘE-
KYPUJE ŽIVOTEM A JEJÍ OBJEVOVÁ-
NÍ JE STEJNĚ INSPIRUJÍCÍ JAKO HLU-
BOKÁ MINULOST UKRYTÁ VE ZDECH
ŠLECHTICKÉHO SÍDLA A AŽ DO ROKU
1945 DOMOVA HRABĚCÍHO RODU
VETTER VON DER LILIE.

// DOTKNOUT SE

ZDENĚK ORLITA

EVROPA SE JIŽ DRUHÝM ROKEM
VZPAMATOVALA Z NIČIVÝCH
NAPOLEONSKÝCH VÁLEK, KDYŽ PŘIJAL
VÍDEŇSKÝ NAKLADATEL FRIEDRICH
CHRISTOPH PETHERS RUKOPIS
NĚMECKÉHO FILOLOGA A ETNOGRAFA
JOSEFA GEORGA MEINERTA. PRVNÍ
SVAZEK JEHO DÍLA S MYTICKÝM
NÁZVEM FYLGIE, PŘEDSTAVOVAL NEJEN
SBÍRKU PÍSNÍ V KRAVAŘSKÉM DIALEKTU,
ALE I NADŠENÝ POPIS MĚST A VESNIC
PODÉL HORNÍHO TOKU ODRY.

KRAJINY

// Příběhy meandrů mladé Odry

Tento rodák z Litoměřic a profesor pražské univerzity, přítel Clemense Brentana či Josefa Eichendorfa, nebyl fascinován dramatickými scenériemi či rozervaností zdejší krajiny. Litoměřického rodáka zasáhla spíše hloubka tradice, archaický jazyk a svébytná kultura přezívající na jedné z periférií habsburského soustátí. Pohyboval se v otevřené krajině protkané meandry mladé Odry, v prostoru sevřeném pohořím Nízkého Jeseníku a předhůřím Beskyd. Procházel úrodnou zemí mezi horami, zemí v područí sílící řeky. Navštěvoval selské grunty, chalupy, viděl oslavy slunovratu, ale sedával i v kostelních lavicích, nebo v přítmí loučí poslouchal klapot kolovratů a vyprávění táhnoucí se až k prvním dnům starého světa. Obcházel, poslouchal, sbíral a zapisoval. Poháněn důvěrou Jacoba Grimma sestupoval k prastarým pramenům zdejší identity, které spočívaly mnohem hlouběji než v časech kolonizace středověké lesní pustiny. Meinertovo očarování krajiny i mohutnými spodními proudy čerpajícími z předkřesťanských mýtů, vzájemného prolínání slovanské i germánské kultury čerpalo rovněž z dlouhých rozhovorů s místními venkovany. Své dílo nakonec svěřil do ochrany Fylgiím, bytostem severské mytologie, strážným andělům dávnověku provázejícím člověka od jeho narození až k branám smrti. Meinertovo dílo shromažďující desítky písní, básní a pořekadel je tak vlastně první, byť nehmotnou sbírkou, dokumentující svébytnou oblast tzv. Kravařska. Cesta k autonomnímu muzeu měla tvrat ještě několik desetiletí, nicméně jeho pomyslná budova i jednotlivá patra již získávaly reálné obrysy.

// Touha dokumentovat Kravařsko

V řadě zemí Rakouského císařství ještě doznávaly otřesy nedávných revolučních událostí, když 29. března roku 1849

daroval fulnecký nadlesní Wilhelm Kattauer novojičínské hlavní škole ornitologickou a geologickou sbírku. Základ budoucího muzea doplněný během následujících let entomologickými, paleontologickými a botanickými sbírkami vytvořil bohatý konvolut dokumentující nejen proměny okolní krajiny, ale díky darům novojičínského rodáka, přírodovědce a cisterciáka Dominika Bilimka poodhaloval návštěvníkům na Kravařsku rovněž tajemství středomořské či mexické fauny a flóry. Od 80. let 19. století se začaly v prostorách původně městského muzea objevovat také etnografické sbírky, obrazy, artefakty sakrálního umění a archeologické nálezy dotvářející tak postupně kulturněhistorickou sbírkotvornou dimenzi mladé instituce. Ta vstupovala na práh nového století s nemalými ambicemi a touhou dokumentovat vedle proměn přírody i život a kulturu německého obyvatelstva na Kravařsku. Spolehlivým průvodcem dnes již ztraceným světem kravařského muzea jsou vedle starých fotografií rovněž dobové inventáře z počátku minulého století. Zažloutlé stránky pokryté černými literami německého kurentu ukrývají vedle seznamů prvních muzejních sbírek rovněž dávné vize i představy vědců, umělců a nadšenců fascinovaných sběratelstvím.

// Ztracená paměť

Od těchto prvních muzejních generací nás dělí již více než jedno století a s ním celá řada událostí, které od základu proměnily nejen muzejnictví, ale i rytmus každodenního života ve zdejších městech a vesnicích. Po sedmi stoletích opouští Němci krajinu rozkládající se podél břehů Odry. Se změnou demografické struktury obyvatelstva vstupují do regionu po roce 1945 rodiny z různých končin obnovující se republiky a s nimi i nové tradice, kultura a historická paměť. Zdejší krajina se stává svědkem

prvních dějství nového příběhu. Starý svět, jehož první dny pamatují ještě středověké vesnice ukryté v okolních hvozdech, se tak postupně vytrácí a opouští tuto krajinu společně s příběhy a pamětí dlouhých generací původních obyvatel. Příběhy, mýty, pohádky předávané po několik století a ožívající v jejich vzpomínkách i vyprávěních už rezonují jen v okupačních zónách nově se rodícího německého státu. Nevyhnutelné přerušení kontinuity vedlo mimo jiné k postupné proměně identity zdejší krajiny a regály archivů, knihoven či muzejních depozitářů se staly posledním útočištěm historické paměti.

// Nesnadný odkaz

Muzeum Novojičínska jako pokračovatel muzejní tradice v oblasti bývalého Kravařska je tak nejen správcem skutečně rozsáhlého fondu sbírkových předmětů, ale současně držitelem nesnadného dědictví. Tím je především jeden z dlouhých příběhů této krajiny odehrávající se mezi příchodem německých přistěhovalců v době středověké kolonizace a rozšířením zhoubného mýtu o návratu říše v první polovině 20. století. Meze a možnosti jeho interpretace jsou tak na jednu stranu nelehkým údělem, ale současně i výzvou k hledání nových možností. Muzeum proto nevnímáme pouze jako pokladnici či místo pro uchovávání, konzervaci a katalogizaci sbírkových předmětů, ale současně jako prostor pro jejich kontextuální interpretaci. Právě historická krajina se tak stává oním společným dědictvím a komplexním příběhem, v němž se zrcadlí střetávání kultury a přírody, a to na pozadí proměn myšlení dlouhých generací, náboženských bojů nebo národnostních sporů. Právě prostředím bývalých vlastivědných muzeí obdařené sbírkami z oblasti přírodních i společenských věd je ideální výzvou pro mezioborovou komunikaci. Muzejní interpretace konkrétního sbírkového předmětu a jeho

prezentace, ať již formou výstavy, tištěné publikace či animačního programu se na půdě vlastivědného muzea může podobat mnohvrstevnatému dílu, do jehož tvorby vstupují společně historie, etnografie, botanika, archeologie nebo zoologie. Navzdory všem bouřlivým proměnám, ničivým vlnám dekontextualizace i zapomenutí jsou právě muzea prostorem uchovávání, studia i interpretace a ideální vstupní branou do ztraceného světa. Hlavní motivací při této cestě proti proudu času je především vůle k poslání a možnost dotknout se skrze sbírky dávno zapomenuté historické reality.

// Muzeum široce rozkročené

Muzeum Novojičínska je dnes institucí sídlící v renesančním objektu Žerotínského zámku, ale současně spoluutvářenou řadou poboček, jejichž činnost sahá od předhůří Beskyd až k moravskoslezské hranici při městě Fulnek. Vedle poměrně rozsáhlého území se však jedná i o tematickou šíři a úhly pohledu, jimiž muzeum zkoumá přírodu i historii zdejšího regionu. Rodný dům Františka Palackého v Hodslavicích reprezentuje kromě samotného génia loci rovněž drobnou rolnickou usedlost a dokumentuje každodenní život vesnice v předhůří Beskyd. Pobočka ve Frenštátě pod Radhoštěm dokumentuje přírodu i historii v této malebné části regionu. Kolegové z Centra tradičních technologií v Příboře se věnují studiu, výrobě a experimentální rekonstrukci dávno zaniklých technologií a nově otevřená pobočka Muzeum Šipka ve Štramberku odhaluje návštěvníkům svět neandrtálců, ale i druhohorní moře a skutečně dlouhé dějiny země na příkladu sbírek geologie paleontologie a archeologie. Kromě výše uvedených pracovišť připravuje Muzeum Novojičínska otevření Muzea nákladních automobilů v Kopřivnici, zpřístupnění zámku v Nové Horece a novou expozici v objektu sboru Jednoty bratrské ve Fulneku.

A photograph of a grand, ornate interior room, likely a hall or study, featuring a high ceiling with intricate frescoes and a large chandelier. The room has a wooden floor and several arched doorways. The text 'MALÁ VÍDEŇ' is overlaid in large blue letters, and 'ANDREA KOŽUSZNIKOVÁ' is written in smaller white letters above it.

MALÁ VÍDEŇ

ANDREA KOŽUSZNIKOVÁ

U STUDÉNKY

PŘI REKONSTRUKCI ZÁMKU
DOŠLO K NOVÉMU OBJEVU
ŠABLONOVÝCH VÝMALEB
STROPŮ V JEDNOTLIVÝCH
POKOJÍCH. V SALA TERRENĚ
JE OBDIVUHODNÁ PŘEDEVŠÍM
PŮVODNÍ BOHATÁ FRESKOVÁ
VÝZDOBA, KTERÁ ZACHYCUJE
VE VÝSEČÍCH VALENÉ KLENBY
ALEGORIE ČTYŘ ROČNÍCH
OBDOBÍ A ČTYŘ ŽIVLŮ.

// Zámek Nová Horka

dříve též Neuhübel (Neuer Hübel – Nový vrch či horka), se nachází na území města Studénka, v části Nová Horka. Od 13. století je Nová Horka zmiňována jako statek patřící olomouckému biskupství. První připomínka místní tvrze se vztahuje k roku 1561, kdy panství držel Hanuš Haugvic z Biskupic. Stručně je tvrz popsána v lenním urbáři z roku 1605, kdy je zde jako majitel zmiňován Albrecht Sedlnický z Choltic, jako částečně zděná a částečně dřevěná stavba s několika světnicemi, komorami a sklepy a s přilehlým pivovarem se sladovnou. Poměrně rozsáhlý musel být ve své době také hospodářský dvůr stojící poblíž tvrze. Na počátku 17. století jej obklopovaly chlévy, stodoly, kůlny, ovčín a vepřín. Poblíž dvora se nacházely také čtyři zahrady a štěpnice s ovocnými stromy. V roce 1660 získává zdejší biskupský lenní statek Johann Balthasar Vetter von der Lilie a tento šlechtický rod, původem pocházející z Dolního Štýrska, se na Nové Horce usazuje na dlouhých 285 let. Johann Balthasar Vetter byl nejen manem olomouckého biskupa, ale zastával také významný post lenního hofrychtěře. Tento prestižní úřad lenního sudího v průběhu 17. a 18. století obsadili také další členové rodu. Vetterové působili nejen v úředních strukturách olomouckého biskupství, ale vstoupili také do řad olomoucké metropolitní kapituly. Dalším významným počinem v církevní kariéře rodu Vetterů bylo spoluzaložení náboženského bratrstva Uctívání let Kristových. Jedním ze třiatřiceti spoluzakladatelů se v roce 1690 stal Albrecht Friedrich Vetter.

// Tvrz s palírnou

Podrobnější popis bývalé tvrze poskytuje inventář zaznamenaný v roce 1717 po smrti Ferdinanda Fortunáta Vettera. Inventář popisuje jednotlivé místnosti zámku, kdy v hraběcím pokoji byla vyzvednuta skříň ukrývající arsenál osobních palných i chladných zbraní. V zámecké

kapli se nacházel oltář s mariánským obrazem, ve věži byl zavěšen malý zvon. V jídelně je výslovně zmiňován skleněný pohár zdobený erby hrabat Vetter von der Lilie a Strachviců z Gerbersdorfu. Pokoj pro hosty byl zařízen hracím stolem, dvěma servírovacími stolky, lenoškou a postelemi. Zbrojnice obsahovala velký arsenál loveckých a vojenských chladných i palných zbraní. V malé jídelně visel genealogický strom říšského hraběte Ferdinanda Fortunáta z Lillie a šest rodinných portrétů. Součástí tvrze byl rovněž kapucínský pokoj, ve kterém přespával řeholník přicházející sloužit soukromé mše z blízkého Fulneku. Tři klenuté komory ukrývaly utilitární zázemí tvrze, jako destilační kotel na kořalku, měděné kotle, ocelové váhy, skříně na sušené ovoce či kotle na praní prádla. Poslední místností byla kuchyně, jejíž inventář obsahoval cínové mísy, talíře a konvičky, měděné pánve, formy na pečení dortů, hmoždíř a rošty. Vetterové byli vášniví chovatelé koní, proto nesměla chybět vrchnostenská stáj, ve které bylo ustájeno osm koní, uskladněny zde byly také lovecké potřeby.

// Malá Vídeň

Ve 40. letech 18. století nechává Karel Josef František Vetter přestavět starou tvrz na velkorysý barokní zámek, který se stal kulturním i hospodářským centrem širokého okolí, díky čemuž dostalo sídlo přídomek „malá Vídeň“. Další významnou přestavbou prošel zámek po požáru v roce 1857, jak poukazuje litinový kříž s kamenným podstavcem a vyrytým letopočtem 1857, stejně tak jako zápis ve skicáři Henriety Skrbenské z Hřiště, která si k datu 17. leden 1857 poznamenala „U Vetterů; Hořelo všude, pro kouř nebylo nic vidět“. Tehdy příborský architekt Caspar Karlseder navrhl obnovu a nové členění fasád, pozměněn byl především štít rizalitu a doplněno podkrovní patro, změny doznaly také interiérové dispozice, zvláště pak ve druhém nadzemním podlaží. K za-

hradnímu průčelí zámku byl přistavěn portikus s balkonem v patře. Na jeho balustrádě se nacházejí postavy čtyř kamenných puttí. Po požáru byla rovněž nahrazena mansardová střecha s vikýři střechou valbovou. Přízemí a sklepení si ponechalo svou barokní dispozici, do dnešních dnů můžeme obdivovat především původní bohatou freskovou výzdobu sala terreny, která zachycuje ve výsečích valené klenby alegorie čtyř ročních období a čtyř živlů. Poslední majitel zámku z rodu Vetterů, hrabě Mořic, zemřel v roce 1945, objekt byl zestátněn a poté uzpůsoben pro potřeby domova důchodců české katolické Charity, který v roce 1967 nahradil Ústav sociální péče pro mentálně postižené ženy. Zámek v té době prošel utilitárními zásahy, které odpovídaly potřebám zdejších uživatelů a obyvatel. Ústav zde sídlil do počátku roku 2016, kdy v dubnu téhož roku přešel pod správu Muzea Novojičínska, příspěvkové organizace Moravskoslezského kraje. Ještě téhož roku v listopadu byla započata realizace projektu Zámek Nová Horka – obnova zámeckého areálu, která zahrnovala celkovou renovaci historických fasád, včetně osazení původních treláží, patrných na historických fotografiích. V rámci této etapy byly doplněny chybějící omítky a fasády byly sjednoceny novým nátěrem v kombinaci bílé a okrové, doplněny byly pískovcové okapové chodníky a rekonstruovány ciferníky ve štítech rizalitů. Současně byly obnoveny všechny dřevěné exteriérové dveřní výplně v restaurátorské dílně pana Jaroslava Jakubka. Sousoší puttů na balustrádě portiku zahradního průčelí a volně stojící dekorativní vázu s trojicí puttů restauroval Jakub Gajda. Restaurátorské práce spočívaly v odstranění vrstvy biologických mikroorganismů a prachových depozitů, konsolidaci sprašujícího se kamenného materiálu, provedení plastických retuší a závěrečné barevné retuše. V únoru letošního roku byla zkolaudována stavební část projektu „Zámek Nová Horka – Muzeum pro veřejnost“ zahrnující opravu interiérů celého přízemí. V rámci této stavební etapy byly obnoveny a restaurovány

veškeré truhlářské prvky a parketové podlahy jednotlivých místností. Dle historických fotografií byly obnoveny šachovnicové dlažby v chodbě a vstupním vestibulu. Restaurována byla nádherná barokní fresková výmalba v sala terreně a došlo k novému objevu šablonových výmalb stropů v jednotlivých pokojích, které byly rekonstruovány dle původního stavu. Zmínit lze především výmalbu bývalé jídelny nacházející se vedle sala terreny, která nese motivy z hodovních stolů, mísy s ovocem a vějíře z dekorativně složených ubrousků. V zámecké kapli pak byly obnoveny lavice, keramická dlažba a provedena nová výmalba, která částečně vychází z nálezů původních šablon. V současné době se pro návštěvníky chystají nové expozice zachycující život rodiny Vetterů. V pokoji s původními vestavěnými dřevěnými skříněmi bude instalován nově restaurovaný nábytek pocházející ze sbírek zámku Nová Horka a porcelán zdobený lilie odkazujícími na rod Vetterů. Expozice církevního umění mimo jiné představí nově zrestaurovaný oltář z kaple již neexistujícího zámku v Odrách, který do své původní podoby uvedli Romana Balcarová a Peter Stirber. Instalován bude původní mobiliář zámecké kaple včetně tabernáku oltáře a sousoší Krista na kříži flankovaného Pannou Marií a sv. Janem Evangelistou. V prostoru pod hudební kruchtou bude vystaveno čtrnáct zastavení Křížové cesty. Dále se návštěvníci mohou těšit na prezentaci původní bohatě vybavené zámecké knihovny, která obsahuje sbírku cestopisů, uměnovědné a historické literatury, beletrie, přírodovědných kompendií, knih s hipologickou tematikou, astrologických spisů či kuchařek a na přírodovědnou expozici věnující se místní přírodní rezervaci Kotvice. Zámek Nová Horka poskytne nejen možnost prohlédnout si nově zrekonstruované prostory a stálou expozici, která mezioborově propojuje historické a kunsthistorické sbírky s přírodovědnými, ale do budoucna je připraven také bohatý kulturní program sestávající z koncertů, workshopů, plenérových akcí a aktivit pro děti.

SALA TERRENA

Srdcem zámku Nová Horka je barokními nástěnnými malbami vyzdobená sala terrena, neboli zahradní sál. V rokajových kartuších je vždy znázorněn jeden výjev zobrazující alegorii jednotlivých ročních období a k němu náleží dva výjevy alegorií jednoho z živlů. Série začíná dvěma chlapci vijícími věnce z růží a lučního kvítí. Jedná se o alegorii Jara, tak jak ji známe již od dob antiky. Ikonografie zpodobení čtyř

ročních období vychází ze čtyřverší Josepha Scaligera ve druhé knize edice Catalect: „Mírné jaro užívá vášně dary svých růžových zahrad. Ze sklizených plodin se těší vyprahlé léto. Podzim zas zvěstuje obtěžkaná vinná réva. Zima bledne mrazem, čas hlásí k odletu ptáci.“ K jaru se váží dvě kartuše znázorňující alegorii Vody – putto lijící ze džbánů vodu a dva putti pijící z tryskající fontánky. Cyklus pokračuje

alegorií Léta, které zpodobují dva mládenci sečící srpy obilí. Doplnjuje je dvojice kartuší s alegorickým zobrazením Vzduchu – sedící nahý chlapec foukající bublinky v pozadí s větrným mlýnem a dva chlapci hrající si s větrníkem a pouštějící draka. Navazují bakchanálie v podání alegorie Podzimu znázorněné Dionýsem rozkošnický sedícím na sudu, v jedné ruce drží pohár s vínem a v druhé podává plod révy

jednomu z mládků. Jeho atributem je kozel, který sloužil jako oběť, protože byl brán jako škodná, která okusuje listy vinné révy. Zároveň se samotný Dionýsos několikrát zjevil v podobě kozla, který bývá spojován s mužností, plodností, ale také prostopášností. S podzimem se pojí alegorie Země, znázorněná odpočívajícím puttem s větví vinné révy v ruce a ve druhé kartuši dva mládenci pracující na poli, ryjící

zem sadíc nové rostliny. Poslední z cyklu je alegorie Zimy zastoupená dvěma mladíky dovádějícími na saních. Zimu doplňuje alegorie Ohně v podobě dvou kartuš s puttem opírajícím se o hořící větve a držícím v ruce blesky, a se spoře oděnými mládenci přeskakujícími přes ohniště. Centrální výjev je věnován pěti lidským smyslům a opět vychází z tradičních ikonografických schémat. Dva nazí muži vzájemně propletení a držící se za vlasy představují Hmat. Sluch je charakterizován mužem hrajícím na dechové nástroje, trubku a flétnu, vedle něj stojící žena se drží za uši. Chuť zpodobuje sedící žena s dítětem na klíně a trsem hroznů v ruce, za ní se pak naklání k přípitku další postava. Vonná kadidla, myrha a květy pak drží v ruce alegorie Čichu. Zrak je zastoupen ženou prohlížející si svůj obličej v zrcadle. Celek je zasazen do iluzivní architektury podpírané atlanty. Atlas nese svůj úděl podírat tíhu nebeské klenby

jako trest za účast ve vzpouře Titánů proti bohu Diovi. Na antickou mytologii navazuje také výzdoba stěn s motivem Hippocampa, tedy mýtické postavy žijící v moři s horní polovinou těla koňskou a dolní rybí, na pozadí antických ruin, kde jsou zachyceny sochy antických bohů Herma, boha pastvin a plodivých sil, posla bohů, zpodoběného se svými klasickými atributy okřídlenými sandály a okřídlenou holí omotanou dvěma hady zvanou caduceus. Hermes je také nositelem dobré pověsti, kterou šíří rychlými slovy pomocí okřídlených opánek a helmy. Na římsovém nástavci volutami ukončeného rizalitu je zvětšena socha Herákla nesoucího kyj a pozdvihujícího kožešinu nemejského lva. Právě nymfy a mořská monstra či na stěnách se otevírající architektonické a zahradní prospekty odhalující průhledy antickými ruinami a ideální krajiny byly s oblibou zobrazovány v lusthausech a sala terrenách panských sídel, odka-

zující tak na římské antické památky, což vyjadřovalo snahu dobové šlechty vyrovnat se nádheře římských paláců a vil. Příkladem může být zahradní sál libochovického zámku. Nmalou roli při výběru ikonografických témat hrály také dobové traktáty, například Giovanni Paolo Lomazzo se ve 25. kapitole svého Trattato dell'arte della pittura, scoltura et architettura vyjadřuje k výzdobě zahrad a fontán, kdy nejlépe se hodí ovidiovská mytologie zachycující příběhy nymf měnících se ve vodu či motivy lásek říčních a mořských bohů, dále pak motivy střídání času, měsíců v roce a ročních období. Také v Nové Horce je celá ikonografická kompozice věnována cykličnosti roku a přírody, což je v zámeckých sala terrenách motiv velmi hojný a s oblibou uplatňovaný. Idea věčného bytí spojená s každodenností a koloběhem světa i přírody se objevuje například v zahradním sále kroměřížského či děčínského zám-

ku, setkat se s ní můžeme také v církevním prostředí, jak dokládá sala terrena cisterciáckého kláštera na Velehradě. Právě na Velehradě zaujme podobnost nejen motivická, ale také rukopisná, iluzivní architektura a některé obličejové typy nápadně připomínají novohoreckou výzdobu, především pak v ústředním motivu pěti lidských smyslů. Bližší porovnání bohužel znesnadňují přemalby předposledního restaurátorského zásahu realizovaného v 50. letech minulého století. Autorem velehradské freskové výzdoby z roku 1735 je významný moravský malíř František Karel Tepper. O jeho dílenském působení lze uvažovat snad i v případě Nové Horky. Jako další z možných autorů freskové výzdoby novohorecké sala terreny je olomoucký malíř Josef Ignác Sadler, který na konci padesátých let 18. století pracoval pro augustiniány v nedalekém Fulneku.

// JOHANN BALTHASAR VETTER

ALEŠ KNÁPEK

HISTORIE

ROD SVOBODNÝCH
PÁNŮ VETTERŮ
POVÝŠENÝ ROKU 1653
NA HRABATA Z LILIE DAL
HABSBURSKÉ ARMÁDĚ
V PRŮBĚHU ČASU
VÍCERO DŮSTOJNÍKŮ
PĚCHOTY, JEZDECTVA
A DĚLOSTŘELECTVA.

První z Vetterů na horeckém zámku, Johann Balthasar je toho dobrým příkladem. Už Johannův otec Friedrich Vetter byl generál-kvartýrmistrem na vojenské hranici s Turky v oblasti dnešního Slovinska. Tam také zakoupili Vetterové panství Burgfeistritz se zámkem Windischfeistritz (dnes Slovenska Bistrica).

Turecko zmítáno vlastními problémy souhlasilo na konci 16. století dočasně s mírem. V Evropě se však rozhořel jeden z největších konfliktů v dějinách nazývaný dnes třicetiletá válka. Bratři Balthasar a Weikhart (Weichard) Vetterové stáli v této válce věrně na straně Habsburků. Weikhart sloužil několik let pod plukovníkem Savellim zejména v jižním Německu, Alsasku a roku 1639 snad i v Čechách. Získal hodnost Obrista (tzn. Nejvyšší, dnes plukovník) a stal se později velitelem pohraniční chorvatské pevnosti Ivanič. Zastával také funkci „Land-Obrista“ Štýrska a prezidenta válečné rady tak zvaných vnitřních Rakous.

Budoucí majitel zámku Nová Horka Johann Balthasar Vetter se u vojska objevuje asi roku 1636, kdy slouží jako správný šlechtic u jízdního kyrysnického pluku Hanze Schütze. Když přišel pluk v Kladsku roku 1639

MUSEUM

JOHANN
WEIKHARD
Z LILIE

GIOANNI WAICHARDO VETTER CONTE ET SIGNORE DELLI GIGLI, SIG.^{re} DI TIFFER ET PURCHUASTRITZ, DI SUA CESAREA MSTA CONSIGLIERE DI STATO, COLONELLO ET PRESIDENTE DI GUERRA NELLE PROVINCIE DEL' AUST.^a INTERIORE &

o svého velitele, stal se Johann Balthasar nejen novým velitelem, ale také majitelem jednotky. Pluk tehdy plnil své povinnosti ve Slezsku a účastnil se bojů u Jelení Góry, kde patrně přišel o část mužstva, jehož zbytek byl pak přiřazen do regimentu Sperreuter. Nevíme zatím přesně, jestli Johann Balthasar přešel do služby u nového regimentu, byl raněn, nebo snad nemocen. Každopádně si udržel vazby s Moravou, neboť roku 1643 velí vlastnímu dragounskému pluku nesoucímu jeho jméno (Dragoner-Regiment Obrist Vetter). Tento pluk vznikl na náklady moravských stavů ze čtyř kompanií „zemských“ dragounů. Vetterovi muži stáli na Moravě a ve Slezsku i v následujících letech švédských vpádů do země. Drtivá porážka u Jankova v Čechách a bleskový postup Švédů na Vídeň roku 1645 uvedly císařskou armádu do

velkého zmatku. Švédové se dostali až k mostům přes Dunaj a zastavila je snad pouze hrdinná obrana Brna, které si nemohli ponechat v zádech.

Obrist Johann Vetter v té době hájil se svými muži Lichtenštejnský zámek Rabensburk na samé moravské hranici u Břeclavi. Sídlo bylo moderně opevněno zemními bastiony a proti menší síle slibovalo bezpečné útočiště. Švédové sem dorazili už 27. března. V noci se zákopy přiblížili k vnějšímu opevnění, jehož část byla zapálena. Pokud velitel odrazil alespoň první útok protivníka, nerýsovala se možnost pomoci a opevnění bylo zle narušeno, bývalo možné marný boj vzdát bez hanby. Podle tohoto zvyku se plukovník Vetter vzdal na milost a nemilost nepříteli, za což si pravděpodobně zajistil

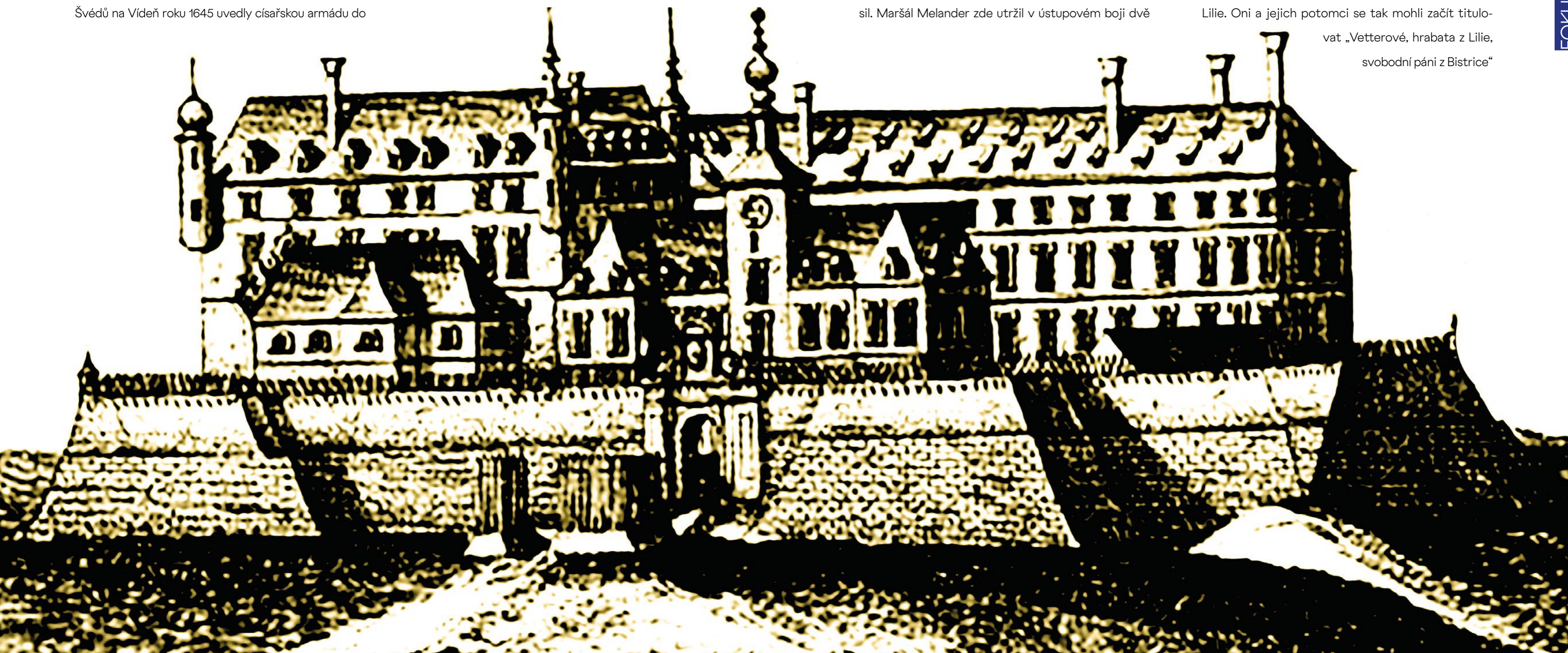
svobodný odchod. Po neúspěchu u Brna si ustupující Švédové ponechali na Moravě několik důležitých míst, která dříve obsadili, včetně Olomouce a Jihlavy v jejímž okolí zbytek roku Vetterovi dragouni hlídali. Na Moravě pak již zůstali až do roku 1647. V rámci reorganizace vojska byl tehdy pluk připojen k Zahrádeckého dragounům a vzhledem k obecnému nedostatku koní změněn pravděpodobně na pluk pěší.

Vojenská kariéra Obrista Johanna Vettera však pokračovala přímým velením u pěšího pluku Polního maršála Melandera von Holzapfel. Jeho muži byli posádkami na Moravě a zejména před Jihlavou, která padla až roku 1647. V posledním roce války postoupil pluk do Bavorska, kde měl čelit útoku spojených švédsko-francouzských sil. Maršál Melander zde utřil v ústupovém boji dvě

střelné rány, na jejichž následky zemřel. Pluk pod velením Johanna Balthasara Vettera přišel také o množství mužstva a posléze byl začleněn do pluku Starhemberg. Tato jednotka byla jednou z devíti, které vytvořily základ budoucí stálé habsburské armády (nesla později číslo 8). Nevíme zatím, jak dlouho ještě Johan Balthazar ve službě zůstával, nicméně pluk sám ležel po konci války v Praze a rok na to v Horních Rakousích, než se přesunul do Uher.

Služby prokázané Habsburkům v průběhu válečných let byly jistě jedním z důvodů, proč byli roku 1653 v Řezně povýšeni svobodní pánové Johann Balthasar a jeho bratr Weikhart von Vetter císařem Ferdinandem do stavu říšských hrabat s přídomkem von der Lilie. Oni a jejich potomci se tak mohli začít titulovat

„Vetterové, hrabata z Lilie, svobodní páni z Bistricé“

// HRABĚ Z NOVÉ HORKY

JAROSLAV ZEZULČÍK

ROZHOVOR

// Pane hrabě, jako malý chlapec jste vyrůstal na zámku u svého dědečka v Nové Horce. Vybavíte si tuto dobu? Na který zážitek rád vzpomínáte?

Narodil jsem se v listopadu 1938 v Opavě a vyrůstal jsem na zámku v Nové Horce. V té době na zámku žil také jeho majitel, můj dědeček Mořic, má matka a otcova sestra Eleonora, zvaná Lori, s dcerou Hubertou. Naši otcové již padli ve válce, ale to jsme tehdy jako děti nevěděli.

Pracovala u nás také dívka, která se starala o děti, jmenovala se Felicitas. Kromě toho jsme měli domácí zaměstnance, vzpomínám si na Podmola, Albínu a Teklu. Ve vedlejší budově bydlel správce velkostatku pan Kunert se svou rodinou.

Přirozeně si na tuto dobu vzpomínám, nebo alespoň na její poslední roky. Pro nás děti to byla bezstarostná doba: pamatuji, že jsme v létě chodili plavat k Odře nebo jsme doprovázeli dědečka, když se plavil ve člunu na rybnících pod zámkem na lovu kachen. Měl jsem morče, jako kamaráda na hraní, a také osla, na kterém jsem mohl jezdit. Příležitostně k nám jezdili na návštěvu příbuzní a známí s dětmi. Od podzimu 1944 jsem navštěvoval 1. třídu základní školy,

nacházející se v blízkosti zámku; moje učitelka byla paní Miorini a stále mám ještě vysvědčení z první třídy.

// S maminkou jste zámek opustili v roce 1945. Jak vzpomínáte na tuto těžkou a bolestnou dobu?

Mé šťastné dětství skončilo náhle v zimě 1945. Dědeček Mořic měl tehdy téměř 89 let, a vzhledem ke svým zkušenostem z vysokých úřadů, které zastával jako prezident parlamentu ve Vídni a později senátor v Praze,

byl znalý a předvídavý. Proto včas odhadl blížící se katastrofu a následné postoje většiny obyvatelstva vůči německy hovořící menšině, ke které jsme náleželi. Z toho důvodu jsme se rozhodli Novou Horku opustit a hledali azyl u příbuzných v Rakousku. To bylo přirozeně spojeno s očekáváním, že se po skončení války a uklidnění všeobecné situace budeme moci vrátit zpět do Nové Horky. Tomu ale zabránily Benešovy dekrety. Včasný útek do Rakouska nás alespoň ušetřil hrůz odsunu v následujících měsících roku 1945 a 1946.

Vzpomínám si, že jsme jednoho zimního dne jeli ve sněhu vozem s koňmi nebo saněmi k železniční stanici ve Studénce, odtud pak vlakem do Znojma, přenocovali jsme v čekárně tamního nádraží a následující den pokračovali v cestě do Retzu v Dolních Rakousích. Dědeček odjel již několik dnů předem, aby vše připravil na náš příjezd, takže jsme byli přijati bez problémů.

V průběhu léta 1945 se ukázalo, že na návrat na Moravu nelze dále pomýšlet. Dědeček, i ve svém vysokém věku

dosud velmi vitální, den ze dne chřadnul, a v září bohužel zemřel. Zvláště těžké to bylo pro naše matky, vdovy, které musely pro sebe a své děti znovu budovat nový život od úplného začátku. Teta Lori se provdala za anglického důstojníka a usadili se v Londýně. Její dcera Huberta si vzala rovněž Angličana a její čtyři děti dnes žijí v Anglii, Irsku, Německu a Číně.

Má matka našla po několika letech zaměstnání, které mi umožnilo vystudovat gymnázium a následně univerzitu ve Vídni. Díky stipendiu jsem mohl navštěvovat také univerzity v Oxfordu a Paříži a nakonec jsem byl přijat na rakouské mi-

nisterstvo zahraničí. V roce 1967 jsem se oženil s mou paní Ingrid, klavíristkou, jejíž rodina z matčiny strany pocházela také z Moravy. Náš syn Karel je odborný lékař rentgenolog, máme vnučku Karolínu.

// Po studiu jste vstoupil do řad rakouské diplomacie. V kterých zemích jste pracoval a na která místa nejraději vzpomínáte?

K rakouskému ministerstvu zahraničí jsem nastoupil počátkem roku 1965, zde jsem byl zaměstnán téměř 40 let až do odchodu na penzi roku 2004. V této době jsem působil i v tak rozdílných a vzdálených městech jako New York, Varšava, Brusel a Paříž a nakonec jako velvyslanec v Bukurešti a Bernu. Je pro mne těžké říci, na kterou zemi nejraději vzpomínám; každá pozice znamenala nové zkušenosti a další úkoly, nejvýraznější byly asi ale první čtyři roky v New Yorku a poté šest let v Paříži. Tímto způ-

sobem jsme poznali různé politické systémy; liberalismus v USA, Evropskou unii v Belgii a Francii, komunismus v Polsku, postkomunismus v Rumunsku a nakonec striktní neutralitu ve Švýcarsku.

// Ve Štýrsku jste koupil zříceninu hradu Neuhas a po nepředstavitelné práci jste ji společně se svou manželkou Ingrid proměnili v nádhernou hradní rezidenci. Můžete nám přiblížit, co vás k tomu kroku vedlo? Bylo obtížné toho dosáhnout?

Na tuto otázku je snadná odpověď: potom, co bylo pevně stanoveno, že je Nová Horka ztracena a že se nedá získat zpět restituční, jsme se rozhodli založit novou rezidenci pro naši rodinu uctívající tradice. Tento úkol nebyl jednoduchý a vyžadoval stoprocentní nasazení na čas, energii a finanční prostředky. Podporovaly nás rakouské památkové úřady a země Štýrsko, takže dnes je dílo úspěšně završeno a my se můžeme těšit plody naší práce.

// Obnova hradu trvala mnoho let. Dnes je chloubou celého regionu, obdrželi jste také uznání odborníků. Nyní jste hradní pán. Jak se vám zde žije a čemu se vy a vaše paní věnujete?

Těší nás podpora veřejnosti i živý zájem médií o to, co jsme vytvořili. Je to vidět v mnoha televizních zprávách, které byly natočeny o našem hradě, a také nám byl propůjčen

titul Štýrský symbol zemskou vládou.

V současnosti průběžně vylepšujeme infrastrukturu domu a zkrášlujeme jeho bezprostřední okolí. Poskytujeme a zajišťujeme také provoz prázdninového ubytování v letních měsících pro dovolenkové hosty.

// Jako diplomat jste pracoval také v Polsku. Zavítal jste v té době na zámek v Nové Horce? Jak jste se cítil, když jste ho navštívil?

V letech 1974 až 1977 jsem pracoval ve Varšavě. V této době jsme autem dvakrát až třikrát za rok jezdili tam a zpět mezi Vídni a Varšavou; pokaždé jsme přitom udělali zastávku v Nové Horce. Tehdy v zámku ještě působily jeptišky Kongregace sester sv. Františka a pečovaly o mentálně hendikepované pacienty. Podporovali jsme řádové sestry tím, že jsme jim z Vídně dodávali věci denní potřeby, především ale duchovní literaturu v českém jazyce, která v tehdejší ČSSR nebyla dostupná nebo byla zakázaná.

Pokud vás zajímá, co jsem při tom cítil, je to velmi emotivně laděná otázka. Mé rodině téměř 300 let patřilo panství Nová Horka. Jinými slovy – bylo to osm generací předků, kteří panství nejen vlastnili, ale průběžně je rozšiřovali, starali se o něj a rozvíjeli ho k hospodářskému a společenskému rozkvětu. Jejich péče nesloužila vlastní držbě, nýbrž i ku prospěchu země a jejích obyvatel. Mám na mysli třeba svého pradědečka Felixe, který na Moravě působil po mnoho let jako zemský hejtman. Když čtu novinové články z tohoto období,

vidím, jak přínosná byla jeho práce, a proto byl u obyvatelstva oblíben. Za zmínku stojí také jeho humanitární aktivity v době, kdy byl prezidentem moravského Červeného kříže.

Náhle je ale vše pryč. Bez zavinění mé rodiny, bez zdůvodnění a právního postupu! Můžete mi říci proč?

// Jste nyní hlavou rozvětvené rodiny Vetterů z Lilie, která téměř 300 let držela zámek a panství Nová Horka. Můžete nám říci, co dnes členové rodu dělají?

O členech rodiny pocházejících přímo z Nové Horky jsem již hovořil předtím. Další větev rodiny Vetterů z Lilie a jejich potomci se už před časem usadili výhradně v Rakousku, a sice ve Štýrsku, Tyrolích a ve Vídni. Vykonávají profese právních zástupců nebo notářů, ale jsou zaměstnáni také jako držitelé lesů a obchodníci.

// Pane hrabě, co pro vás znamená Zámek Nová Horka dnes?

Dnes pro mne Nová Horka znamená jednu zcela vzdálenou vzpomínku – jako z úplně jiného, zaniklého světa!

Přirozeně jsem spokojený, že byl v současnosti zámek renovován a může zase zářit ve svém starém lesku. Ale to bychom my za uplynulých 50 let uskutečnili také!

OSM GENERACÍ PŘEDKŮ, KTEŘÍ PANSTVÍ NEJEN VLASTNILI, ALE PRŮBĚŽNĚ JE ROZŠÍŘOVALI, STARALI SE O NĚJ A ROZVÍJELI HO K HOSPODÁŘSKÉMU A SPOLEČENSKÉMU ROZKVĚTU.

MAJITELI

// HÝČKÁME SI SVOJI PRÁCI

ANDREA KOŽUSZNIKOVÁ

ROZHOVOR

ANDREA
KOŽUSZNIKOVÁ SI
POVÍDALA
S AKADEMICKÝM
SOCHAŘEM
A RESTAURÁTOREM
MGA. JAKUBEM
GAJDOU, PH.D.

// Jakube, mohl bys nám úvodem něco říci o svých aktivitách kromě restaurování?

V poslední době se pomaličku vracím k volné tvorbě, takže se občas účastním soutěží, loni jsem dělal doplnění barokního soklu v Bludově u Šumperka, letos jsem se účastnil soutěže na památník obětem střelby před fakultní nemocnicí mezi šesti vybranými autory, výsledky by měly být známy v nejbližších dnech. Vzhledem k tomu, že spolupracuji s mladší generací sochařů, tak je to výživné prostředí.

// Jaká další témata tě zajímají?

Tematicky se nevyhraňuji, spíš jde o věci, které souvisí s konkrétním místem, forma je v první chvíli nepodstatná. Protože učím modelování a materiály na katedře architektury VŠB na stavební fakultě, přicházím do styku také s problémy, jako je řešení veřejného prostoru, takže se snažím spolupracovat se studenty.

// Čili prioritní je místo, pro které vzniká umělecké dílo.

Ano, ale také to, že místo zůstane prázdné, je velký počin, protože celá ta doposud velmi bohatá doba měla tendence všechno kde čím zaplácnout, takže bych chtěl spíše rozjet, po debatě s kolegy kunsthistoriky, zmapování 30 let revolučního chaosu ve veřejném prostoru, který byl celkem

MII7EIM

ROZHOVOR

nešetrným způsobem zbaven některých artefaktů, které byly nahrazeny, až na výjimky, dost nešťastnými věcmi. Myslím, že toto je velké téma do budoucna, nejen v rámci regionu. Celý náš postkomunistický svět je tím postižen.

/ Nelze než souhlasit. Naštěstí Zámek Nová Horka byl těchto exteriérových zásahů ušetřen a i díky tobě se daří obnovit původní vzhled.

// Mohl bys nám prosím říci, jaká byla tvoje motivace zúčastnit se výběrového řízení restaurování barokních soch právě na Zámku Nová Horka?

Asi mě oslovilo to prostředí. Já už jsem se dostal do studia, kdy člověk nemusí restaurovat kdejaký schod. Když je to věc, která je pro mě nějakým způsobem atraktivní z hlediska pracovní náplně, tak to samozřejmě člověka nějakým způsobem osloví a rád se toho účastní. Já se teď snažím vyhýbat výběrovým řízením, protože nemám tento ponižující akt rád.

// O tobě je známo, že do dneška děláš vlastníma rukama. Máš nádherný sochařský ateliér v Třebovickém parku. Funguje jako přístupná dílna všem tvým spolupracovníkům?

My nejsme ani tak dílna v pravém slova smyslu, jsme spíše chráněná dílna otevřených lidí, takže ta hierarchie, že všichni mají stoprocentní zodpovědnost, je jasná. V ateliéru máme vše, jak má být, dokonce tam kluci mají i své ručníky. Ale využívá se to stejně pouze částečně, protože část práce se dělá v terénu.

/ Hovoříš o klucích s ručníky. Mohl bys nám je přiblížit?

Spolupracuji s absolventy od Maria Kotrby Martinem Kubicou a Honzou Šnébergerem, takže si tu práci svým způsobem hýčkáme a vybíráme i s ohledem na to, že se to opravdu týká soch. Samozřejmě jsou překrásné portály, části architektury, to není problém, ale asi sochy do paneláku spravovat nebudeme. Nyní dokončujeme práce na sochařské výzdobě parku v Šilheřovicích, kde se dodělává několik psích hlav, hlava jelena, hlava kance, ruce a hlava

Neptuna, takže tam je to práce, která je pro nás přínosná a sochařsky se člověk na tom leccos naučí.

/ Vraťme se ještě k Zámku Nová Horka. Kamenné portály, sochy na balkoně, které jsi opravoval, jsou úžasné, také jsi dokončil sousoší s putti v parku, které se momentálně nachází v Novém Jičíně, zkus nám ještě o této práci něco povědět.

Práce proběhly před čtyřmi lety formou subdodávky pro širší okruh prací, které souvisely s obnovou fasády zámku. Jednalo se o standardní postup, nebylo zde nic, co by bylo problematické, kromě soch, které jsou umístěny na balkoně a byly obehnané bizarním plotem proti úniku, který bych tam i nechal, ale architektovi se to nelíbilo.

Zamřížování balkonu bylo logické, protože než objekt získalo muzeum, sídlil zde ústav sociální péče pro mentálně postižené ženy a v tomto inkriminovaném prostoru, který navazuje na zmíněný balkon, byla klecová lůžka.

/ Dnes se tyto hobby mříže ze 70. let dostávají znovu do módy a sběratelé je sbírají a mladí architekti se tím velice inspiroují. Rozumím tomu, že reprezentativní prostory tomu nenahrávají, ale toto spojení zdravotnicko-bezpečnostní estetiky s estetikou zašlého času bylo velmi zvláštní.

Samozřejmě sochy měly problémy z toho hlediska, že použitý materiál dost trpí nálety mikrovegetací, které jsou v parku všudypřítomné a neustálé, takže ten kámen dostává zabrat, což je vidět i na sochách na ohradní zdi.

/ Což je další výzva.

Vše je výzva, ale jsou věci, které neovlivním, a tím je neřeším. Samozřejmě objekt parku a přilehlého okolí je půvabný, málokde člověk dostane ještě možnost zastavení času. Pak už mě napadá jedině Osoblažsko, kde je to ovšem trochu nechtěné.

// Pojdme se na chvíli zamyslet nad budoucností, napadají tě nějaké věci, které by se v tomto prostředí daly realizovat?

Vše závisí na tom, jak bude uzpůsoben chod zámku, interiér. Blízkost Ostravy, vysokých škol a regionálních center, jako je Nový Jičín a Příbor si žádá zajímavé přednášky ve

spojení s workshopy. Tím myslím tvůrčí dílny nebo diskuze jiného typu, kdy si lidé lehnou kolem táboráku a můžou si povídat třeba s Petrem Rezkem nebo s někým, kdo by byl ochotný strávit tady dva až tři dny a nějakým způsobem tady dostat lidi třeba z vysokých škol z Ostravy, z Olomouce i z Brna, ale i přeshraniční styk se Slováky, Poláky by stál za to. Architektura, fakulta umění, nabídnout to nějakým plenérům v omezené míře, s tím, že i pro studenty architektury to může mít kouzlo, protože v okolí se nachází spousta zdevastovaných objektů, v rámci vojenského statku. To jsou věci, ve kterých by se mohla ostravská architektura v tom postindustriálu realizovat a najít, protože to není jenom o tom, dostat zpátky klasicistní nebo pozdně barokní podobu zámku, jde o to, pracovat i novými strukturami formou různých altánů a staveb. Já řeším to samé u nás v parku v Třebovicích, kde bohužel už zámek nestojí, a já pořád toužím, aby se realizoval letní altán, který by sloužil jako pojízdná kavárnička, mohl by tam být ateliér pro hostujícího umělce. Já bych nechal pracovat mladé architektky s vizí venkovního altánu, klidně ve stylu nějaké skandinávské solitérní stavby. Loni jsme byli se studenty v rámci landscape festivalu, měli jsme workshop se Samim Rintalou, což je renomovaný finský architekt žijící v Norsku, který tady s námi trávil pět dnů s Ivanem Kroupou z pražského UMPRUM, takže jsme měli takový velice příjemný zážitek a bylo to úžasné. Také na Nové Horce si dovedu představit pozvat někoho, kdo by po sobě zanechal dřevostavbu, která by mohla sloužit třeba dětem nebo letním aktivitám. Tyto velkorysé prostory exteriérů nabízí řadu možností.

// Viděl jsi určitě naši studánku, zde bude jeden z budoucích úkolů vymyslet přístřešek pro celou tuto restaurovanou stavbu.

Určitě je to jedna z možností. Tato trošku tajemná, mysteriózní místa lákají, voda, živly, je to velké téma, které přitahuje. I když to ve finále bude mít metr krát metr a půl, tak je to obrovské téma a jsou to šance, jak park oživit.

/ Děkuji za rozhovor a těším se na další spolupráci.

RESTAUROVÁNÍ SE VĚNUJE JIŽ 25 LET, JE ABSOLVENTEM PRŮMYSLOVÉ ŠKOLY SOCHAŘSKO-KAMENICKÉ V HOŘICÍCH, DÁLE STUDOVAL OBOR VÝTVARNÁ VÝCHOVA A ČESKÝ JAZYK NA FILOZOFICKÉ FAKULTĚ OSTRAVSKÉ UNIVERZITY A ŠKOLU RESTAUROVÁNÍ SOCHAŘSKÝCH DĚL NA AKADEMII VÝTVARNÝCH UMĚNÍ V PRAZE. „OD LEDNA 2001 JSEM ZPÁTKY V OSTRAVĚ A V DEVADESÁTI PROCENTECH SVÉ PRÁCE SE ZABÝVÁM RESTAUROVÁNÍM VE SPECIALIZACI NA POLYCHROMOVANÉ A NEPOLYCHROMOVANÉ SOCHY – KÁMEN, DŘEVO, UMĚLÝ KÁMEN, SÁDRA A ŠTUK,“ ŘÍKÁ O SOBĚ JAKUB GAJDA.

// PŘÍRODNÍ REZERVACE KOTVICE

MARKÉTA MÁCHOVÁ
RENATA SOBOTÍKOVÁ

FOCUS

Rezervace

Přírodní rezervace se rozkládá severovýchodně od zámku na pravém břehu řeky Odry. Původní rezervace byla vyhlášena v roce 1970 na celkové ploše 60,5 ha v kategorii státní přírodní rezervace (SPR Kotvice). Její součástí byl rybník Kotvice a přilehlé lužní lesy. Po přijetí nového zákona o ochraně přírody a krajiny v roce 1992 byla SPR Kotvice převedena do kategorie přírodní rezervace (PR Kotvice). V roce 2014 byla PR Kotvice rozšířena o Nový rybník, bývalou zámeckou oboru v Nové Horce, přilehlé lužní mokřady a porosty dubohabřin na svazích nad rybníky. Současná rozloha činí cca 140 ha. Přírodní rezervace Kotvice dostala svůj název podle jednoho z rybníků z původní rybníční soustavy, jejíž historie sahá až do patnáctého století. Dodnes jsou zde patrné pozůstatky hrází, z nichž některé slouží jako malé ptačí ostrovy.

Rybníky

Jádro rezervace tvoří rybníky u Nové Horky napájeny náhonem z říčky Sedlnice. Z hlediska ochrany přírody a biodiverzity je rybník Kotvice nejvýznamnější vodní plochou v kraji. Ze zbytků hrází bývalého Karlova rybníka vznikly tzv. hnízdní ostrovy, které spolu s pobřežními porosty osidlují vzácné druhy vodních ptáků. Představují také místo

PŘÍRODNÍ REZERVACE
KOTVICE DOSTALA SVŮJ
NÁZEV PODLE JEDNOHO
Z RYBNÍKŮ Z PŮVODNÍ
RYBNÍČNÍ SOUSTAVY, JE-
JÍŽ HISTORIE SAHÁ AŽ DO
15. STOLETÍ. DODNES JSOU
ZDE PATRNÉ POZŮSTATKY
HRÁZÍ, Z NICHŽ NĚKTERÉ
SLOUŽÍ JAKO MALÉ PTAČÍ
OSTROVY.

odpočinku na jejich tahových cestách. V současné době je zde jediná stabilní hnízdní kolonie racka chechtavého v Poodří. Spolu s ním hnízdiště obývají zvláště chráněné druhy, a to ohrožená potápka černokrká, potápka roháč, kopřivka obecná a silně ohrožená zrzohlávka rudozobá. Z dalších druhů vodních ptáků můžeme jmenovat poláka velkého, poláka chocholačku, kachnu divokou nebo lysku černou a skrytě žijící slípku zelenonohou. Vrby na bývalé hrázi obsazuje kormorán velký. Pravidelně do rezervace zalétá orl mořský, který je zvláště chráněným kriticky ohroženým druhem a největším dravcem v České republice.

Kotvice

Výše položený Nový rybník je téměř bez pobřežních porostů. Zastoupení vodní vegetace je mnohem bohatší než na sousední Kotvici. Nejvýraznějším druhem je kotvice plovoucí. Je to zvláště chráněný kriticky ohrožený druh naší flóry. Na této lokalitě má ideální podmínky pro svůj rozvoj. V některých letech dokáže zarůst celou vodní hladinu. Z dalších rostlin je uváděn ohrožený rdest světlý a masožravá bublinatka jižní.

Lužní lesy

Rybníky jsou zčásti obklopeny lužními lesy. Lužní les je nejzajímavější na jaře, kdy jsou stromy neolistěné. Dostatek slunečního svitu umožňuje vykvést mnoha druhům geofytů, jako jsou sněženka podsněžník, orsej jarní, křivavec žlutý, dymnivky, sasanky a další druhy tzv. jarního aspektu. Toto období končí s odkvětem česneku medvědího, který tvoří třetí a poslední bílý aspekt lužního lesa. Poté se les změní v těžko proniknutelnou houštinu ostružiníků, kopřiv, chmele, svízele a dalších popínavých rostlin v podrostu. Tlející i živé dřevo starých stromů vytváří ideální podmínky pro existenci a vývoj vysokého počtu druhů hmyzu a dřevokazných hub. Různorodá věková a druhová struktura lesů umožňuje výskyt mnoha druhů dutinových ptáků. Na jaře se ozývají sýkory, mlynaříci, budníčci, pěnice a pěnkavy. Odumírající dřevo proklepávají zobákem datlovití i brhlíci. Na mohutných stromech bývalé obory při západním okraji

rybníka Nový se nachází hnízdní kolonie volavky popelavé. Je to jedna ze tří velkých hnízdních kolonií volavky popelavé v Moravskoslezském kraji. Na svazích přiléhajících k lužním lesům se rozkládají dubohabřiny s četnými prameništi.

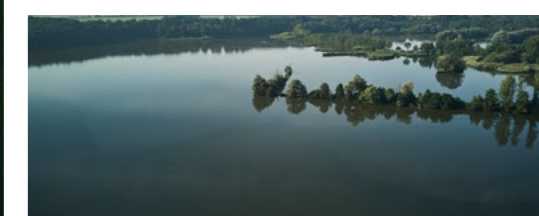
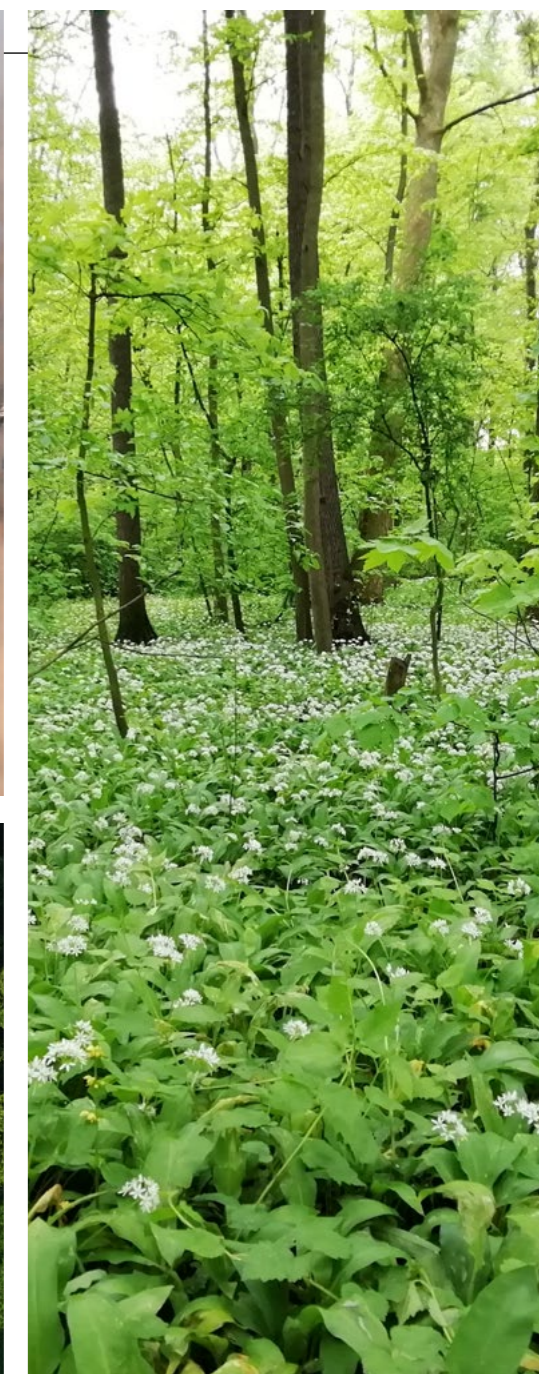
Nivy

Mezi řekou Odrou a rybníční soustavou se rozkládají pravidelně zaplavované nivní louky. V prohlubních vznikají periodické i trvalé tůně, které obývají běžné i vzácné druhy obojživelníků a bezobratlých. I když mají malou rozlohu a mnohdy krátké trvání, jsou důležitými prvky mokřadního systému v Poodří.

Stezka

V západní a severní části rezervace, v lužním lese a po hrázi rybníků, vede naučná stezka s názvem „Kotvice – putování krajinou proměn“. Byla instalována v roce 2015, a nahradila tak původní naučnou stezku z 80. let 20. století. Trasa je dlouhá necelé 4 kilometry a vede v rovinatém terénu mezi Novou Horkou a Pasečným mostem u Studénky. Její součástí je devět informačních panelů a ptačí pozorovatelná umístěná nad vodní hladinou v severním cípu rybníka Kotvice. Naučnou stezku vybudovala Správa CHKO Poodří ve spolupráci s ČSOP ve Studénce.

// KARL HRABĚ CHYSZÓW ROMER DIPLOMAT

RADEK POLÁCH

Majitelem Zámku Nová Horka byl v poklidném roce 1885 moravský zemský hejtman Felix hrabě Vetter von der Lilie. Na začátku toho roku patrně netušil, že do rodiny přibudou další vnoučata. Jeho první vnuk Felix hrabě von Chyszów-Romer se narodil již v roce 1882 do manželského svazku jeho dcery Elisabeth provdané hraběnky von Chyszów-Romer. Jejím chotěm byl představitel starobylého polského rodu a tehdejší okresní hejtman v Novém Jičíně Adam hrabě von Chyszów-Romer. V září 1885 události nabraly rychlý spád. Nejprve se 8. září 1885 na zámku v Nové Horce narodil Felixův druhý vnuk Franz Maria Alfons Felix Moritz, syn nejstaršího syna a dědice panství Nová Horka hraběte Moritze. Následně 27. září přišel na svět třetí vnuk Karl Adam Maria z rodiny dcery Elisabeth. Tehdy muselo být na zámku v Nové Horce veselo, dvě vnoučata v jednom měsíci byla zcela jistě událost. Karl se narodil v Šenově (u Nového Jičína) a při křtu ve farním chrámu sv. Martina mu za kmotry byli strýc Moritz hrabě Vetter von der Lilie (* 22.8.1856 Opava – † 7.9.1945 Retz) a babička Ida hraběnka Vetter von der Lilie (* 23.7.1833, Víkštejn – † 29. 9. 1903, Nová Horka). Po studiu na Tereziánské akademii ve Vídni, ukončeném v roce 1910, a absolvování práv na univerzitě se velmi inteligentní Karl hrabě von Chyszów-Romer zabydlel v hlavním městě Vídní. Zde působil jako dvorní a ministerský koncipient. Mezitím jej však zastihla vojenská služba. Karl nastoupil podobně jako jeho otec k jezdeckému. V Krakově sloužil Karl u dragounského pluku č. 10 kníže von Liechtenstein a dosáhl v roce 1907 hodnosti poručíka – rezervisty. Po roce 1916 byl jmenován zástupcem sekretáře ministerstva zahraničních věcí. Hrabě Karl obdržel také titul císařského a královského komořího. Při vypuknutí první světové války byl hlášen jako dobrovolník dragounského pluku č. 15 arcivévoda Joseph se štáblem v Brně. V průběhu válečných událostí se v Inwaldu 6. listopadu 1915 jeho manželkou stala Marie Kristina svobodná paní Putz von Rolsberg rozená Sobek von Skal und Kornic (* 10.4.1885 Opava – † 4.10.1918 Vídeň), dcera Karla svobodného pána Sobek von Skal und Kornic a hraběnky Gisely rozené Spens von Boden. Hraběcí novomanželé Karl a Marie společně vychovávali syny Karla a Aloise z jejího předešlého

manželství s Maximilianem svobodným pánem Putz von Rolsberg. Od února 1916 byl hrabě Karl přeřazen do civilní služby na ministerstvu zahraničí ve Vídni. Když skončila 1. světová válka a zaniklo Rakousko-Uhersko, nastoupil Karl hrabě von Chyszów-Romer do nově vznikajících polských diplomatických služeb ve Vídni. V roce 1921 přijal post vedoucího politického oddělení ministerstva zahraničních věcí ve Varšavě. Po smrti své manželky v roce 1918 se hrabě Karl znovu oženil 26. listopadu 1924 s Olgou Mitilineu (* 1896 – † 1985), dcerou rumunského velvyslance ve Vídni a plnomocného ministra Charlese Mitilineu a Marie Hernie de Galatz. Z tohoto svazku vzešla dcera Marie Wanda (* 1932), která dnes stále žije v italském Turíně. Roku 1929 se stal Karl hrabě von Chyszów-Romer ředitelem diplomatického protokolu ministerstva zahraničních věcí. Takřka deset let působil v této funkci a byl všemi považován za své organizační schopnosti. Uznáván byl za znalce a praktika diplomacie. Měl přátelský vztah k novinářům a často jim pomáhal ve zpravodajství. Osobnost hraběte Karla lze dnes zhlédnout v rámci videoprezentace historie v královském hradě ve Varšavě, kde upoutá pozornost jeho portrét v nadživotní velikosti. Jedna z fotografií této projekce zachycuje návštěvu bratra japonského císaře Hirohito prince Takamatsu Nobuhito 8. října 1930 ve Varšavě. Událostí, při kterých se střetnul s mnoha významnými politiky a osobnostmi té doby, je nespočet. Bohužel 24. dubna 1938 na rodových statcích v Inwaldu se hrabě Karl nešťastnou náhodou při čištění myslivecké zbraně smrtelně zranil. Stalo se tak těsně před jeho jmenováním velvyslancem ve Vatikánu. Na jeho pohřbu v Inwaldu byl přítomen papežský nuncius v Polsku arcibiskup Filippo Cortesi. Tak odešel na věčnost jeden z dalších slavných rodáků Novojičínska.

// HENRIETTE SVOBODNÁ PANÍ SKRBENSKY VON HŘISTIE

RADEK POLÁCH FENOMÉN

„PO MORAVĚ, PO
MORAVĚ, SRDCE
MÉ TOUŽÍ, DO
ČECH, DO ČECH,
PUŠŤTE MNE,
BOŽI.“

JOSEF MÁNES
V DOPISE HENRIETTE
SKRBENSKÉ (1852)

Přijezd hostů na zámek Nová Horka, akvarel, 4. 7. 1857

Nejznámější osobností posledních generací starobylého moravského rodu Skrbenských byl bezesporu pražský a olomoucký arcibiskup Lev kardinál svobodný pán Skrbensky von Hřístie. Mezi známé a obdivované členy rodu se také zařadila kardinálova teta Henrietta, pro přátele zvaná Jetty (* 14.3.1824 Šenov – † 22.9.1890 Spital am Pyhrn). Narodila se jako Pauline Henriette 14. března 1824 na zámku v Šenově u Ostravy jako prvorozené dítě majitele zdejšího zámku Antona svobodného pána Skrbensky von Hřístie a jeho první manželky Henriette svobodné paní von Thelen. Byla zároveň posledním ze Skrbenských narozených na šenovském zámku, kde vyrůstala společně s dětmi z otcova druhého manželství. Zde se jí dostalo rovněž vzdělání v oblasti hudby a výtvarného umění.

Na jaře 16. dubna 1844 se ve věku 20 let provdala za císařského a královského komořího a v armádní hodnosti rytmistra Friedricha hraběte von Gallenberg, se kterým nejčastěji pobývala v Opavě. Od roku 1847 oba manželé jezdili pravidelně na letní pobyty na zámek v Čechách pod Kosířem, který patřil rodině manželovy sestřenice Gisely von Syl-

va-Taroucco-Unwerth. Taktéž i na Zámek Nová Horka, který leží poblíž hukovického zámku. Ten rodu Skrbenských patřil. Časy, které manželé strávili na zámku v Čechách pod Kosířem, patrně náležely k nejšťastnějším v jejich životě. Na zdejším sídle se Henrietta seznámila s malířem Josefem Mánesem, který zde často pobýval. Jejich vztah přerostl v blízké přátelství, mladá Jetty se pod jeho vedením zkonalovala v kresbě. Oba podnikli také několik společných malířských výprav. V říjnu 1862 zemřel v Čechách pod Kosířem Friedrich hrabě von Gallenberg a za necelé dva roky 31. května 1864 se Jetty provdala za bratrance majitele tamního zámku, císařského a královského komořího a majora Eugena hraběte von Sylva-Taroucca-Unwerth. Rodina Sylva-Taroucco-Unwerth náležela mezi umělecky založené rodiny, přátelsky nakloněné českým obrozeneckým snahám. Poté, co Henrietta podruhé v roce 1877 ovdověla, žila střídavě v Opavě, v Čechách a ve Vídni, často rovněž navštěvovala své příbuzné na Novojičínsku a věnovala se svým zálibám. Zemřela 22. září 1890 v lázeňském městečku Spital am Pyhrn v Horním Rakousku. Jetty je pohřbena vedle

svého druhého manžela na opavském novém hřbitově, kam byly po roce 1890 přeneseny ostatky z původního starého hřbitova.

V rodovém archivu Sylva-Taroucca-Unwerth se dochovalo 18 drobných skicářů vázaných v kůži a v nich velké množství kreseb této velmi zajímavé ženy. Umožňují nahlédnout do života šlechty v průběhu 19. století. Nejstarší z kreseb jsou datovány rokem 1843 a vedle nich se dochovaly také dva památníky s heraldickou tematikou. Ve skicářích jsou

zachyceni také hrabata Vetter von der Lilie a Zámek Nová Horka. Během svého života shromáždila Jetty rovněž sbírku mincí, čítající na pět tisíc exemplářů, ke kterým pořídila ilustrované katalogy. Ty se však bohužel nedochovaly. V roce 1890 končí životní epizoda malířky, která se zapsala do dějin novohoreckého zámku. Odkazem je nádherné malířské dílo ke stříbrné svatbě Felixe hraběte Vetter von der Lilie a jeho manželky hraběnky Idy z roku 1880, které je uchováváno ve sbírkách zámeckých knihoven Národního muzea.

Henriette svobodná paní von Gallenberg společně se svým manželem hrabětem Friedrichem von Gallenberg, kolem roku 1860
Foto: Zemský archiv v Opavě

// LUDWIG VON BAILLOU

RADEK POLÁCH

Starobylý rod Baillou odvozuje svůj původ od skotského krále Johna Bailliola. Později přesídlili jeho příslušníci do královské Francie. Do rakouských zemí přišel posléze v roce 1748. Stav svobodných pánů byl rodu Baillou potvrzen v roce 1766, český inkolát získali v roce 1782. Jeden z čelních představitelů rodu Johann Ludwig Balthasar von Baillou (* 28.8. 1731, Parma – † 23.2. 1802, Vídeň) získal v roce 1799 panství Hustopeče nad Bečvou a sňatkem severočeský statek Kolečovice. Jeho synové rozdělili rod do dvou linií. Jeho manželkou byla Anna svobodná paní von Nesszern (* 14.5. 1743, Brno – † 27.8. 1806, Hustopeče nad Bečvou). Prvorozený syn Ludwig svobodný pán von Baillou (* 18.7. 1772, Vídeň – † 3.7. 1820, Nový Jičín), který za svého mládí a rovněž v den svatby 12. dubna 1802 s Katharinou von Wegeritzhofen (* 11.6. 1772 – † 6.10. 1836, Rajhrad) působil jako okresní komisař v západohaličské Zámoszi.

SPOJNICE MEZI HUSTOPEČEMI, NOVÝM JIČÍNEM A NOVOU HORKOU

FENOMÉN

Jeho tchán byl ředitelem velkostatku u Stanislava hraběte Zamoyskiego. Ludwigovi rodiče však nebyli s tímto stavem a jeho svéráznou povahou spokojeni, a tak nebyl ustanoven dědicem statků v Hustopečích nad Bečvou. Ludwig brzy opustil své místo v Haliči a odešel do Nového Jičína, kde se stal okresním hejtmanem. Zde se manželům narodil prvorozený syn Ludwig Johann Josef Vinzenz (* 23.1.1804, Nový Jičín – † 4.12. 1883, Dolany u Olomouce). Na jeho křest přijeli do Nového Jičína za kmotry mladší Ludwigův bratr Josef Johann von Baillou a jeho manželka Marie Antonie hraběnka Sobek von Kornitz. Později se jim na zámku v Nové Horce narodil druhorozený syn Rudolf Ludwig Anton Maria (* 21.11. 1807, Nová Horka – † 4.11. 1845, Rajhrad), jehož potomci pokračovali v této rodové linii. Mezi novojičínskými obyvateli byl jejich otec Ludwig von Baillou považován za podivína a legrační postavu. V rozporu s tehdejší módou stále nosil cop, který byl již považován za nemoderní. Právě díky tomuto účesu a jeho chování získal přezdívku „schwärnzlebaron“ (baron, který vrtí ocáskem). Jeho mimořádně vysoká a velmi štíhlá postava byla rovněž pro tehdejší novojičínské obyvatele úsměvná. Ludwig byl proslulý zároveň tím, že svou manželku pravidelně sekýroval, s oblibou i na veřejnosti. Před 200 lety v pondělí 3. července 1820 zemřel v domě č. 137 v Novém Jičíně ve věku 48 let. Pohřben byl následně 5. července pravděpodobně na novojičínském hřbitově v dnešních Janáčkových sadech. Tak skončila jedna z epizod propojení zámeckých rodin v Nové Horce a v Hustopečích nad Bečvou.

// ACTA MYTHOLOGICA

ZDENĚK ORLITA

PROSTŘEDNICTVÍM KOMPO-
NOVANÝCH VEČERŮ ACTA
MYTHOLOGICA VÁS ZVEME
DO DNES JIŽ ZANIKLÉHO
SVĚTA DÁVNÉHO KRAVAŘSKA,
NA NEJISTOU CESTU PROTI
PROUDU ČASU, MNOHDY AŽ
NA JEHO NEIDENTIFIKOVA-
TELNÝ POČÁTEK. MEZI VES-
NICKÉ CHALUPY, DO PROS-
TORNÝCH SVĚTNIC BĚHEM
ZIMNÍCH PŘÁSTEK ČI K SVA-
TOJÁNSKÝMOHŇŮMLETNÍHO
SLUNOVRATU, DO MÍST, KDE
SE JEŠTĚ POČÁTKEM 19. STO-
LETÍ MÍHALY PRADÁVNÉ STÍNY
PŘEDKŘEŠŤANSKÝCH MÝTŮ.

AKCE

// DO NITRA STARÉHO SVĚTA

V roce 1868 vyšla v Novém Jičíně knížka místního na-
kladatele Johanna Nepomuka Enderse věnovaná Kravař-
sku, jeho přírodě, obyvatelům, kultuře i minulosti. Před
čtenářem se postupně rýsuje úrodná venkovská krajina
podél klikatící se Odry i dramatické scenérie zřícených
zdí starojičínského hradu, kulturní krajina ve středověku
doslova vytržená z hloubi lesa. Ke čtenáři promlouvají
i jeho obyvatelé, převážně venkované, po dlouhé gene-
race ovlivňovaní prolínáním slovanských a germánských
tradic, kteří se ve světle Endersova textu jeví jako spo-
lečenství hluboce tíhnoucí k mýtům. Sklon podléhat fan-
tastickým vyprávěním byl na sklonku 70. let 19. století
pravděpodobně stejně silný jako na prahu romantismu,
kdy zdejšími městy, vesnicemi a samotami procházel sbě-
ratel kravařského folklóru Josef Georg Meinert. I přes
postupující industrializaci byla krajina i nadále mohut-
ným inspiračním zdrojem a místem poskytujícím útočiště
pohádkám, mýtům i legendám. Vyprávěním, která zněla
v německých i českých domácnostech. Příběhy kravař-
ských Němců i Čechů se prolínaly, vzájemně ovlivňovaly
a vycházely z hlubokého pouta místních obyvatel ke zdejší
krajině. V jejich textech ožívají bájně bytosti obývající
zdejší lesy, řeky, potoky, hory, podzemí i louky, ale i stvo-
ření ukrývající se v temných koutech kolektivního nevě-
domí místních obyvatel. Pověsti a mýty začínají obvykle

VL KOD LAK

SETKÁNÍ PRVNÍ

MUZEUM

NOVOJIČÍNSKA

NOVÁ GALERIE

15. — 16. 10. 2020

tam, kde selhává paměť. Nekomplikovaným a prostým jazykem rozvíjí příběhy v nichž se nepravděpodobně stává nezpochybnitelným.

Projekt Muzea Novojičínska Acta Mythologica s podnázvem Do nitra starého světa odhalí návštěvníkům obrysy dávno ztracených příběhů a představí mimořádné dědictví kravašského venkova. Během společných večerů budeme moci navštívit sluje zdejšího podzemí obydlené trpaslíky, společně s divokými lovci pod vedením Wotana se za zimních večerů prohánět povětrím nad korunami stromů nebo pozorovat vodní víly nad hladinou řeky. Zprostředkujeme vám neobvyklá setkání s ohnivými muži, bludičkami i nočními můrami a vydáme se na místa sebevrahů. V duchu dávných vyprávění nad točícími se kolovraty můžete vnímat tyto tematické večery jako postmoderní přástky, během nichž budete moci příběhy nejen poslouchat, snít nad nimi, ale současně do nich vstupovat. Panelové diskuze s odborníky, hudební produkce, umělecké instalace, filmové projekce i divadelní dramatisace. Každý z připravovaných večerů by se měl mírně odlišovat od těch ostatních, nicméně všechny se budou ubírat stejným směrem, a to k mýtům či jejich případnému odkouzlení.

Na začátku našeho prvního setkání stála dosud nepublikovaná pověst uložená ve fondu osobní pozůstalosti novojičínského etnografa a člena Muzejního spolku Německé Kravašsko Stephana Weigela. Za upozornění na první pohled nenápadný text bychom rádi vyjádřili díky archivářce Státního okresního archivu v Novém Jičíně Lence Chobotové.

Ta nás na jaře roku 2017 upozornila na rukopis Stephana Weigela s názvem Wehrwolf in Blattendorf, v němž na sklonku 19. století zachytil novojičínský etnograf pověst o vlkodlakovi. Mytická bytost měla údajně obývat Hrabětický les u Blahutovic, kdysi nazývaný Obstwald. Během odpoledne a nastávajícího večera se s vámi chceme podělit nejen o unikátní a dosud nepublikovanou pověst prostřednictvím dramatické adaptace v podání Statického divadla Ostrava, ale během panelové diskuze odhalit fenomén lykanropie a vlkodlaků z různých úhlů pohledu. K diskuzi přijali pozvání kulturní antropolog Giuseppe Maiello, historik Jan Štěpán, zoolog Miroslav Kutal a filmový historik Martin Jiroušek. Součástí odpoledne i navazujícího večera bude rovněž vernisáž výstavy Olgy Paštekové s názvem Rotkäppchen a koncert manželů Ireny a Vojtěcha Havlových.

// ČERNÉ ROUCHO

ZDENĚK ORLITA

/ NÁBOŽENSKÁ KULTURA NOVÉHO JIČÍNA V LETECH 1624–1773

VÝSTAVA
ŽEROTÍNSKÝ ZÁMEK
(RYTÍŘSKÝ SÁL)
V NOVÉM JIČÍNĚ
16. 11. 2020 — 10. 3. 2021

V letech 1624 až 1773 byla olomoucká jezuitská kolej, resp. regent jezuitského konviktu v roli patrimoniální vrchnosti a současně patrona zdejší fary i okolních filiálních kostelů. Kněží Tovaryšstva Ježíšova, poměrně dynamicky se rozvíjejícího společenství řeholních kleriků, tak vstupují do města i vesnic novojičínského panství jako hospodářští správci, schvalují volby členů městské rady a výrazně zasahují do komunální politiky, řeší sociální problémy i otázky každodenního soužití a v neposlední řadě jsou rovněž garanty obnovy starých římskokatolických

rituálů v novém duchu Tridentského koncilu. Manažerské funkce se zde až příliš těsně prolínají s těmi duchovními či pastoračními a téměř stopadesátileté působení členů jezuitského řádu zanechává v kolektivní paměti města výraznou stopu. Odpor regentů olomouckého konviktu proti konzervativnímu středověkému modelu městské správy, kdy byla komunální politika v rukou privilegované vrstvy šenkovních měšťanů, vynesl řádu pověst uzurpátorů městských svobod. Temný obraz řádu zapustil v oficiální paměti města pevné kořeny. Jaké však byly skutečné interakce členů olomoucké jezuitské koleje a novojičínských měšťanů, sedláků z okolních vesnic či obyvatel novojičínských předměstí? Jak vnímalo několik generací zdejších obyvatel postupnou proměnu zbožnosti v období mezi bitvou na Bílé hoře a nástupem osvícenství? Jak reagovali místní měšťané na nové rysy jezuitské spirituality rozšiřované jejich novými faráři, z nichž byli mnozí odchovanci olomouckého konviktu? Jak vnímali novojičíňští měšťané či sedláci okolních vesnic velkopáteční procesí bičujících se flagelantů stoupajících na kopec Kotouč?

Specifická spiritualita a náboženský rozměr působení členů jezuitského řádu představuje nejsilnější část jejich kolektivní identity. V tomto ohledu působili olomoučtí jezuité prostřednictvím „svých“ farářů na několik generací novojičínských měšťanů, s pomocí náboženských bratrstev, poutí, procesí či jiných způsobů symbolické komunikace ovlivňovali lidovou zbožnost a náboženskou senzitivitu. Generační proces pobělohorské rekatolizace a konverze místních obyvatel přecházejících z různých protestantských denominací zpět do řad římskokatolické církve tak probíhal v úzkém sepjetí s olomouckou jezuitskou kolejí, výraznou entitou vnitřní spirituální obnovy a jednou z institucionálních záruk celého procesu v tehdejšímu prostoru barokní Moravy.

Výstavu realizuje Muzeum Novojičínska ve spolupráci s Národním památkovým ústavem, územně odborným pracovištěm v Ostravě, a Fakultou umění (ateliér animace, katedra intermédií) Ostravské univerzity. Autorem hudebního doprovodu k výstavě je Vojtěch Dlask a Jonáš Svoboda.

SMYSLEM VÝSTAVY ČERNÉ ROUCHO JE SEZNÁMIT LAICKOU I ODBORNOU VEŘEJNOST S JEDNOTLIVÝMI FORMAMI NÁBOŽENSKÉ KULTURY V NOVÉM JIČÍNĚ V 17. A 18. STOLETÍ NA POZADÍ VZÁJEMNÝCH INTERAKCÍ MEZI MĚSTEM A JEZUITSKOU KOLEJÍ V OLOMOUCI. VÝSTAVA JE ROZDĚLENA DO ČTYŘ TEMATICKÝCH OKRUHŮ, KTERÉ REFLEKTUJÍ ZÁKLADNÍ PODOBY POBĚLOHORSKÉ NÁBOŽENSKÉ KULTURY A SLEDUJÍ MOŽNOSTI JEJICH ADAPTACE V PROSTŘEDÍ PODDANSKÉHO MĚSTA. V ZORNÉM ÚHLU STOJÍ ČLENOVÉ OLOMOUCKÉ JEZUITSKÉ KOLEJE, KTEŘÍ JAKO MAJITELÉ PANSTVÍ NEJEN SPRAVOVALI HOSPODÁŘSKÉ ZÁLEŽITOSTI, ALE MĚLI JAKO DUCHOVNÍ A ZÁSTUPCI DYNAMICKÉHO ŘEHOLNÍHO SPOLEČENSTVÍ NEMALÝ VLIV NA KAŽDODENNÍ NÁBOŽENSKÝ ŽIVOT MÍSTNÍCH OBYVATEL.

Objevte nejvzácnější útržky historie, které nabízí Moravskoslezský kraj.

Navštivte místa, která spojují
slavné osobnosti naší historie.

MSKhistorieaja.cz

Zveme Vás na objevitelskou pouť, během níž navštívíte významné lokality Moravskoslezského kraje. Známa místa jako Kunín, Hodslavice, Vražné – Hynčice, Hukvaldy, Bruntál a Sovinec, Nový Jičín i Ostravu poznáte prostřednictvím životních příběhů slavných rodáků.

Seznamte se s životy hraběnky Marie Walburgy, Františka Palackého, Johanna Gregora Mendela, Augustina Hückela, Leoše Janáčka, Evžena Rakouského, Františka Jurečka, Albína Poláška a dalších.

**MSK
HISTORIE
& JÁ**